

Важинський Володимир Михайлович,
доцент кафедри права та гуманітарних
дисциплін Івано-Франківської філії
Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна», кандидат
юридичних наук

ЩОДО ДОЦІЛЬНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ В ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ПОНЯТТЯ «ІНСТИТУЦІЙНИЙ ІНВЕСТОР»

Сьогодні законодавство України взагалі не містить визначення поняття «інституційний інвестор» і це є однією з головних проблем у сфері законодавчого врегулювання інвестиційної діяльності, оскільки призводить до відсутності збалансованого, системного й уніфікованого регулювання інвестиційних правовідносин, при тому, що масив інвестиційного законодавства дуже великий і продовжує зростати. Але, багато нормативних правових актів найчастіше не виконують повною мірою своїх регулятивних функцій через свою заплутаність або розкиданість по різних документах. У зв'язку з цим виникає проблема неефективності правових норм через можливості їх ігнорування, невиконання чи практичну складність застосування у зв'язку з недостатньою конкретністю, суперечностями з іншими нормами, які регулюють ті ж правовідносини тощо. Для громадян ці проблеми призводять до недовіри до держави й відповідно відмови від використання інструментів накопичення заощаджень.

Тому слід погодитись з А. Бутняровим, що найважливішою складовою реформ повинно бути прийняття єдиного законодавчого акта, що регулює різні аспекти інвестування, замість цілого ряду нормативних актів, що нині регулюють інвестиційну діяльність в Україні [1, с. 29].

Усе публічне управління в межах адміністративного права, різні адміністративні процедури, методи й засоби покликані забезпечити правопорядок у певній сфері й тим самим запобігти правопорушенням. При цьому, слід погодитись з З. Топорецькою, що недоліки публічного управління певною сферою, особливо тією, яка несе певні ризики для суспільства (*а інвестування є ризиковою діяльністю – виділ. наше В.В.*), призводять до незахищеності суспільства і зростання рівня злочинності в певній сфері [2, с. 230].

Організація економічного співробітництва та розвитку (The Organisation for Economic Cooperation and Development OECD) щороку публікує звіти про роль інституційних інвесторів в кожній країні світу й у світі загалом. За даними OECD є основними збирачами

заощаджень і постачальниками коштів на фінансових ринках є такі інституційні інвестори: інвестиційні фонди, страхові компанії та пенсійні фонди. Їхня роль як фінансових посередників та їхній вплив на інвестиційні стратегії значно зросли за останні роки разом із дерегуляцією та глобалізацією фінансових ринків [3]. У свою чергу до інвестиційних фондів включаються у світі власне інвестиційні фонди різних типів, хедж-фонди, довірчі департаменти банків.

Аналогічне визначення дають деякі економісти Світового банку, які до інституційних інвесторів відносять пенсійні фонди, страхові компанії та взаємні (інвестиційні) фонди [4, с. 226]. Міжнародний валютний фонд у своїх звітах інституціональними інвесторам визначає: інвестиційні фонди, страхові компанії, пенсійні фонди та інших інституціональних інвесторів, на частку яких припадає близько 1% загальної кількості активів [5, с. 176].

На думку економістів Ф. Девіса та Б. Стайла, «інституційні інвестори» – це спеціалізовані фінансові інститути, які здійснюють управління колективними заощадженнями в інтересах інвесторів, що виражається в досягненні прийнятного рівня ризику при максимальному доході на інвестиції та узгодженості термінів виконання зобов'язань. Тобто, в цьому визначенні поняття «колективність» полягає не тільки в залученні коштів від інвесторів (фізичних та юридичних осіб), а й в управлінні залученими коштами як єдиним портфелем. Відтак, інституційні інвестори виступають в ролі фінансових посередників, об'єктом професійного управління яких є активи клієнтів [6, с. 2].

Фактично інституційний інвестор – це агент, який управляє капіталом, який йому не належить, щоб отримати прибуток і надати своїм клієнтам (вкладникам, інвесторам) прибутковість їх активів. На відміну від роздрібного інвестора (індивідуального інвестора), інституційний інвестор має більш спеціалізовані знання про фінансові ринки.

Вагомим напрямком розвитку діяльності інституційних інвесторів є підвищення їхньої соціальної функції, яка полягає в підтримці високого рівня добробуту населення. Інституційні інвестори мають виступати основним акумулятором фінансових ресурсів населення на фондовому ринку та здійснювати свою соціальну функцію перед населенням та державою, підтримуючи достатній рівень добробуту громадян, знижуючи навантаження на державний бюджет.

Розвинений сектор інституційних інвесторів є обов'язковою умовою зростання внутрішніх інвестиційних ресурсів країни та їхнього ефективного використання для розвитку національної економіки. Відтак, важливо створити сприятливі умови для залучення довгострокових інвестиційних ресурсів. Зростання кількості

інвесторів, у тому числі й приватних, є необхідною умовою розвитку діяльності інституційних інвесторів. Для цього доцільно підвищити рівень інформованості потенційних інвесторів про можливості інвестування заощаджень за допомогою послуг інституційних інвесторів. Низький рівень фінансової грамотності громадян є перешкодою їх участі в системі колективного інвестування та створює сприятливі умови й можливості для виникнення шахрайських схем у діяльності фінансових пірамід [7, с. 80].

Ми пропонуємо розглядати інституційного інвестора як фінансового посередника, який залучає та акумулює кошти індивідуальних інвесторів (споживачів фінансових послуг) та здійснює інвестиційну діяльність в інтересах індивідуальних інвесторів, спрямовану на фінансування суспільно та економічно важливих для держави та суспільства галузей економіки.

Список використаних джерел

1. Бутняров А. Сприятливий інвестиційний клімат країни – запорука залучення іноземних інвестицій. *Ринок цінних паперів України*. 2008. №3–4. С. 29–32.
2. Топорецька З. М. Публічне управління гральним бізнесом та лотерейною діяльністю і протидія злочинам, пов'язаним з ними: теорія та практика : монографія. Київ: Алерта, 2022. 424 с.
3. OECD (2020), OECD Institutional Investors Statistics 2020 , OECD Publishing, Париж, <https://doi.org/10.1787/9a827fb7-en>. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/oecd-institutional-investors-statistics-2020_9a827fb7-en#page1.
4. Vittas D. Institutional Investors and Securities Markets. Which comes First? *The World Bank; Development Research Group. Finance*. 1998. December. PP. 226-245.
5. Global Financial Stability Report. *Grappling with Crisis Legacies*. International Monetary Fund. Washington, DC, 2018. September. PP 170-185.
6. Davis E. P., Steil B. Institutional investors. MIT Press, Cambridge, MA, and London, England, 2001, 524 p.
7. Федорович І. Проблеми та перспективи розвитку діяльності і інституційних інвесторів на фінансовому ринку України. *Світ фінансів*. 2017. № 3(52). С. 73-82.